

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 436/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej hbr advokáti s. r. o., Kalinčiakova 33, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 6Co/127/2021 z 27. apríla 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/10/2023 z 29. februára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 28. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s jej právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, zároveň navrhuje priznať finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 eur od každého z označených porušovateľov.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých rozhodnutí a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupovala v konaní vedenom na Okresnom súde Čadca v právnom postavení žalobkyne v 2. rade proti žalovanému Lesnému spoločenstvu Kysučné, s.r.o., o vydanie bezdôvodného obohatenia. Nárok sťažovateľky predstavoval sumu 1 593,75 eur, nárok žalobkyne v 1. rade predstavoval rovnako sumu 1 593,75 eur. Právny základ nároku spočíval v nevyplatení odplaty za užívanie nehnuteľnosti žalovaným za obdobie roku 2016. Žalovaný vyplatil sťažovateľke len časť odmeny za jej podiel. Žalovaný v konaní namietal jednak premlčanie uplatneného nároku, ako aj oprávnenosť nároku na odmenu, pretože vlastnícke právo sťažovateľky bolo spochybnené a žalovaný podal žalobu o určenie vlastníckeho práva.

3. Okresný súd vyhovel žalobe a zaviazal žalovaného na vydanie bezdôvodného obohatenia v prospech sťažovateľky, ako aj žalobkyne v 1. rade. Po právnej stránke uplatnený nárok vyhodnotil ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, keďže žalovaný užíval podiely vo vlastníctve žalobkyní bez právneho dôvodu.

4. Krajský súd napadnutým rozsudkom zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že sťažovateľke priznal len nárok vo výške 47,85 eur. Stotožnil sa s právnym posúdením uplatneného nároku ako bezdôvodného obohatenia, prevažná časť uplatneného nároku bola ale premlčaná, a to s ohľadom na uplynutie subjektívnej premlčacej doby, ktorá plynula samostatne za každý deň užívania nehnuteľnosti bez právneho dôvodu.

5. Sťažovateľka spoločne so žalobkyňou v 1. rade napadli rozsudok krajského súdu dovolaním, ktorého prípustnosť odvodili od § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Namietali nesprávne určenie okamihu začatia plynutia premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia získaného plnením bez právneho dôvodu odvolacím súdom.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol. Poukázal na § 422 ods. 1 písm. a) CSP, kde je upravený majetkový cenzus určujúci hranicu hodnoty sporu, pod ktorú je podanie dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP neprípustné. Predmetom dovolacieho konania bola pohľadávka každej žalobkyne vo výške 1 545,90 eur s príslušenstvom, desaťnásobok minimálnej mzdy ku dňu podania žaloby na súde prvej inštancie (t. j. 27. decembra 2018) bol 4 800 eur. Z uvedeného vyplynulo, že výška predmetu dovolacieho konania neprevýšila zákonom ustanovenú hranicu tzv. majetkového cenzu obmedzujúceho prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP pri peňažnom plnení (*ratione valoris*), a preto bola prípustnosť dovolania v zmysle § 422 CSP vylúčená.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Napadnutý rozsudok krajského súdu je podľa sťažovateľky nedostatočne odôvodnený, nedáva odpoveď na jej zásadné argumenty týkajúce sa začiatku plynutia objektívnej a subjektívnej premlčacej doby, okrem toho je sťažovateľka toho názoru, že zo strany žalovaného ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, pretože obdobné konania vedie proti nemu už od roku 2001, odvolací súd vec aj nesprávne právne posúdil, a to z hľadiska posúdenia začatia plynutia subjektívnej, ako aj objektívnej premlčacej doby.

8. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je podľa sťažovateľky nesprávne, pretože nezohľadnilo, že spor medzi sťažovateľkou a žalovaným má spotrebiteľskú povahu. Žalovaný vystupuje v rámci svojho podnikateľského oprávnenia, sťažovateľka je fyzickou osobou, žalovaný uzatvára na výkon svojej činnosti nájomné zmluvy, pričom so sťažovateľkou takúto nájomnú zmluvu neuzavrel, preto na jeho strane vzniklo bezdôvodné obohatenie, ktoré od neho vymáha. Sťažovateľka považuje konanie žalovaného za diskriminačné, pretože s niektorými spoluvlastníkmi uzavrel nájomné zmluvy a s niektorými, medzi ktorých patrí aj sťažovateľka, nie. Dochádza tu teda k nerovnakému zaobchádzaniu bez existencie objektívneho dôvodu. Majetkový cenzus preto z tohto dôvodu bolo potrebné posúdiť tak, aby bol zohľadnený charakter sporu (spotrebiteľský, resp. antidiskriminačný). Dovolací súd sa žiadnym spôsobom nevyjadril k osobitnému charakteru vedeného sporu, preto je napadnuté uznesenie arbitrárne, svojvoľné a nepreskúmateľné.

9. Sťažovateľka žiada priznať finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 eur s ohľadom na dlhodobé užívanie nehnuteľnosti žalovaným bez právneho titulu a dĺžku súdneho konania, ktoré so žalovaným vedie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení so základným právom vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v dôsledku vydania rozsudku krajského súdu a uznesenia najvyššieho súdu. Rozsudok krajského súdu je podľa názoru sťažovateľky nedostatočne odôvodnený a spočíva aj na nesprávnom právnom posúdení, uznesenie dovolacieho súdu je arbitrárne a nedostatočne odôvodnené, pretože nezohľadnilo žiadnym spôsobom argumentáciu sťažovateľky o charaktere sporu ako sporu s ochranou slabšej strany, čím by bol uplatniteľný znížený majetkový cenzus pri posudzovaní prípustnosti dovolania.

III.1. K porušeniu označených základných práv sťažovateľky uznesením najvyššieho súdu:

11. Sťažovateľka namieta jednak opomenutie vysporiadať sa s jej argumentáciou o potrebe aplikácie zníženého majetkového cenzu pri posudzovaní prípustnosti dovolania podaného pre nesprávne právne posúdenie, ako aj samotný záver o neprípustnosti dovolania z dôvodu, že v jej prípade sa mal aplikovať znížený majetkový cenzus.

12. Ústavný súd uznáva námietku sťažovateľky v tom rozsahu, že z uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že na vec sťažovateľky aplikoval vyšší majetkový cenzus a žiadnym spôsobom nereagoval na jej námietky o tom, že vedený spor má povahu spotrebiteľského, resp. antidiskriminačného sporu.

13. Vzhľadom na absenciu odpovede najvyššieho súdu ústavný súd v záujme efektívnej ochrany základných práv sťažovateľky, ako aj v záujme hospodárnosti konania posúdil, či námietky sťažovateľky sú spôsobilé zmeniť záver o neprípustnosti dovolania, teda či právny vzťah medzi sťažovateľkou a žalovaným odôvodňuje možnosť aplikácie zníženého majetkového cenzu.

14. Spor, ktorý sťažovateľka iniciovala, má svoj právny základ v skutkovej okolnosti, že je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľnosti. Jej spoluvlastnícky podiel mal užívať žalovaný bez právneho dôvodu, na jeho strane teda došlo k bezdôvodnému obohateniu na jej úkor a sťažovateľka požadovala jeho vydanie. Rovnako posúdili žalovaný nárok aj súdy nižších stupňov. Nárok sťažovateľky zároveň vyplýva z jej postavenia ako spoluvlastníka nehnuteľnosti, navyše jej právne postavenie je upravené zákonom č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločstvách v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého aj sťažovateľka je členkou spoločenstva nazývaného Združenie vlastníkov lesa Kysučné, ktoré je jediným spoločníkom žalovaného. Z rozsudku okresného súdu vyplynulo, že žalovaný popiera existenciu vlastníckeho práva sťažovateľky.

15. Ústavný súd konštatuje, že medzi sťažovateľkou a žalovaným neexistuje zmluvný vzťah (čo nebolo sporné ani pred všeobecnými súdmi, pozn.). Ak sťažovateľka argumentuje, že žalovaný uzatvára opakovane nájomné zmluvy s (inými) vlastníkmi, na takomto skutkovom základe im vznikajú nároky na zaplatenie zmluvnej odmeny podľa dohodnutých zmluvných podmienok.

Sťažovateľkou uplatnený nárok však nevyplýva z nájomnej zmluvy, v jej prípade nejde ani o bezdôvodné obohatenie, ktoré by vzniklo na základe zmluvy (napr. z dôvodu neplatnosti zmluvy). Jej nárok nemá pôvod v zmluve, ale výlučne v jej postavení vlastníka nehnuteľnosti. V tomto type sporu nie je možné aplikovať zásady na ochranu spotrebiteľa ako slabšej strany sporu, sťažovateľka nemá postavenie spotrebiteľa, pretože takéto postavenie vzniká výlučne v zmluvných vzťahoch (§ 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Je teda zrejmé, že spor medzi sťažovateľkou a žalovaným nemožno subsumovať pod definíciu spotrebiteľského sporu v zmysle § 290 CSP [„Spotrebiteľský spor je spor medzi obchodníkom (predtým dodávateľom, pozn.) a spotrebiteľom vyplývajúci zo spotrebiteľskej zmluvy alebo súvisiaci so spotrebiteľskou zmluvou.“], keďže tu nebola identifikovaná existencia spotrebiteľskej zmluvy ako právny základ nároku a ani súvis medzi spotrebiteľskou zmluvou a žalovaným nárokom.

16. K možnému posúdeniu sporu ako antidiskriminačného ústavný súd poukazuje na § 307 CSP, v zmysle ktorého antidiskriminačný spor je spor, ktorý sa týka porušenia zásady rovnakého zaobchádzania podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou. Z už uvedeného popisu právneho základu sporu vyplýva, že nejde o spor, kde by súdy posudzovali porušenie zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov. Sťažovateľka si uplatňuje nárok výlučne podľa predpisov občianskeho práva, ide o klasický občianskoprávny spor. Námietky sťažovateľky o diskriminačnom konaní žalovaného jednak neboli produkované počas konania a ani nemajú právnu relevanciu vo vzťahu k uplatnenému nároku, prípadné nároky plynúce z tvrdeného porušenia zásady rovnakého zaobchádzania si sťažovateľka môže uplatniť samostatne.

17. Na základe uvedeného možno konštatovať, že záver najvyššieho súdu o potrebe aplikácie zvýšeného majetkového cenzu podľa § 422 ods. 1 písm. a) CSP pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP je ústavne udržateľný. Možnosť použitia zníženého majetkového cenzu podľa § 422 ods. 1 písm. b) CSP je vylúčená, pretože predmetný spor nemožno označiť za spor s ochranou slabšej strany, keďže nejde o spor spotrebiteľský a ani antidiskriminačný, ako to sťažovateľka namieta.

18. Ústavný súd z uvedených dôvodov neidentifikoval existenciu príčinnej súvislosti medzi namietaným porušením ňou označených základných práv a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, preto v tomto smere možno námietky sťažovateľky označiť za neopodstatnené, čo zakladá dôvod na odmietnutie podanej ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K porušeniu označených základných práv sťažovateľky rozsudkom krajského súdu:

19. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd. Sťažovateľka vo vzťahu k napadnutému rozsudku namieta nedostatok jeho odôvodnenia, čo je argument, ktorý mohla formulovať v podanom dovolaní ako existenciu vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Pri dovolaní podanom z tohto dôvodu sa neuplatňuje podmienka zákonného majetkového cenzu, podanie dovolania nie je zo zákona vylúčené, jeho prípustnosť závisí od úvahy dovolacieho súdu. Pojem

„procesný postup“ v § 420 písm. f) CSP je potrebné vyložiť v kontexte pojmu „právo na spravodlivý proces“, ktoré je dotknutým ustanovením garantované strane konania, a súčasťou práva na spravodlivý proces je pritom nepochybne aj náležité odôvodnenie rozhodnutia zodpovedajúce kritériám čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 559/2018, I. ÚS 230/2022).

20. Sťažovateľka však dovolanie podala iba z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, preto časť jej argumentácie subsumovateľnú pod vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP možno označiť za neprípustnú, a to v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pretože sťažovateľka mala k dispozícii podanie účinného prostriedku nápravy, a to dovolania, ktoré nevyužila, pričom ani sama neuvádza prípadné dôvody osobitného zreteľa, pre ktoré tento dostupný prostriedok nápravy nevyužila (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, IV. ÚS 92/2022).

21. Argumentáciu o nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom sťažovateľka zhodne formulovala v podanom dovolaní. Vzhľadom na uplatnenie vyššieho majetkového cenzu bolo dovolanie v jej veci vylúčené podľa § 422 ods. 1 písm. a) CSP. Podanie dovolania pre nesprávne právne posúdenie veci tak nepredstavovalo pre sťažovateľku účinný prostriedok nápravy. Ak sa sťažovateľka domnievala, že jej spor možno označiť za spotrebiteľský, resp. antidiskriminačný, ide v tomto štádiu o účelovú argumentáciu. Sťažovateľka bola počas celého konania zastúpená advokátom a pri uplatňovaní svojich procesných práv ani raz netvrdila, že považuje vedený spor za spor s ochranou slabšej strany. Definícia sporu ako spotrebiteľského má význam nielen z hľadiska možnosti podať dovolanie, ale aj pri možnostiach uplatňovania prostriedkov procesnej obrany a procesného útoku, resp. pri dokazovaní, ako aj pri určovaní poplatkovej povinnosti. Na takéto tvrdenie sťažovateľky by museli sudy nižších inštancií adekvátne reagovať. Okrem toho ústavný súd už uzavrel, že spor sťažovateľky nespĺňa atribúty spotrebiteľského ani antidiskriminačného sporu.

22. Keďže sťažovateľka podala mimoriadny opravný prostriedok, ktorý pre ňu zo zákona nebol dostupným, nemožno aplikovať § 124 poslednú vetu zákona o ústavnom súde („Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.“). Začiatok plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti totiž nemožno predĺžiť v prípade, ak je mimoriadny opravný prostriedok proti určitým rozhodnutiam vylúčený, resp. neprípustný zo zákona [napr. § 422 CSP, § 76 Civilného mimosporového poriadku, § 439 ods. 2 a 3 Správneho súdneho poriadku, § 371 ods. 7, § 382 písm. f) Trestného poriadku (porov. MACEJKOVÁ, I., BÁRÁNY, E., BARICOVÁ, J., FIAČAN, I., HOLLÄNDER, P., SVÁK, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 937.)]. Inými slovami, predĺženie začiatku plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nemožno *a priori* vylúčiť vtedy, ak bolo dovolanie odmietnuté ako neprípustné z dôvodov závislých od uváženia odvolacieho súdu (III. ÚS 349/2024, IV. ÚS 575/2023), čo nie je prípad sťažovateľky.

23. Sťažovateľka bola aj pri podávaní dovolania zastúpená právnym zástupcom, podanie dovolania podľa § 421 CSP v tomto prípade vylučuje procesná norma v zmysle § 422 CSP (IV. ÚS 346/2022, IV. ÚS 200/2022). Nešlo teda o prípad, keď o prípustnosti dovolania má rozhodnúť najvyšší súd, otázka povahy sporu bola jasná, preto vo vzťahu k argumentácii o nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom je ústavná sťažnosť podaná po zákonnej dvojmesačnej lehote, pretože

rozsudok krajského súdu bol sťažovateľke doručený 13. júla 2022, čo vplynulo z priloženého dovolania podaného sťažovateľkou.

24. Vzhľadom na uvedené je potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu odmietnuť ako oneskorene podanú v zmysle § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde a aj ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

25. Keďže ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť ako celok, nebol dôvod osobitne rozhodovať o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu